

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА

*Збірник наукових праць
здобувачів вищої освіти
і молодих учених*

2022 рік

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**Фінансові аспекти
розвитку економіки України:
теорія, методологія, практика**

**Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти
і молодих учених**

*Рекомендовано до опублікування рішенням Вченої Ради факультету економіки і управління
Хмельницького національного університету
протокол № 4 від 22.11.2022 р.*

*Рекомендовано до опублікування рішенням кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницького національного університету
протокол № 4а від 21.11.2022 р.*

Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених підготовлено за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України», яка проводилася 16 листопада 2022 р. на базі Хмельницького національного університету.

Голова редколегії:

Хрущ Н. А., д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Члени редколегії:

Квасницька Р. С., д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Форкун І. В., к.т.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Ларіонова К. Л., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Доценко І. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Матвійчук Л. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Пристапа Л. А., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Сидорчук І. П., к.е.н, ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Гордєєва Т. А., ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування;

Олійник А. В., ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Технічний секретар редколегії:

Доценко І. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол.: Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та ін. (відп. ред. Н. А. Хрущ). Хмельницький : ХНУ, 2022. 130 с.

У збірнику подано статті, що відображають результати наукових досліджень молодих учених, здобувачів вищої освіти за напрямками: стратегічні напрями розвитку інновацій в фінансовому управлінні суб'єктами господарювання в процесі євроінтеграції; інноваційне забезпечення розвитку різних сегментів національного та світового фінансового ринків; фінансове забезпечення інноваційного розвитку державного сектору економіки; фінансове забезпечення інноваційного розвитку малого та середнього бізнесу в умовах євроінтеграції; фінанси домогосподарств у забезпеченні інноваційного розвитку різних сфер економіки в умовах дії євроінтеграційних процесів; загальні проблеми інноваційного розвитку економіки в умовах євроінтеграції.

Автори погоджуються з правом розміщення статей у збірнику наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених в електронному вигляді на офіційному сайті кафедри фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького національного університету за адресою: <https://fbss.khmn.u.edu.ua/>

УДК 338:33(477)

Гетель В. В., Добровольська О. В. ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ	36
Гуменюк К. С., Матвійчук Л. О. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ АГРАРНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ	39
Желіховський А. Л., Логінова Б. В., Хрущ Н. А. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	41
Колядич М. С., Качула С. В. ВІРТУАЛЬНИЙ БАНКІНГ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	44
Костиріна Д. В., Гордєєва Т. А. ТРЕНДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	45
Петрушка Н. О., Олійник А. В. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ОПЕРАЦІЙ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ АКТИВІВ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІНІМІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ	47
Січкач Н. О., Красномоєць В. А. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ІНСТРУМЕНТІВ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	50
Слободянюк В. С., Доценко І. О. ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ УСТАНОВОЮ	51
Стахурська А. А., Приступа Л. А. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ	54
Ступаківський К. А., Сидорчук І. П., Хрущ Н. А. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАНКУ	56
Танасієнко В. П., Ларіонова К. Л. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ВИДІВ ТА ЧИННИКІВ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ	59
Ушаков С. О., Добровольська О. В. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	62
Філіпенко Д. О., Олійник А. В. АНАЛІЗ СТАНУ НЕПРАЦЮЮЧИХ КРЕДИТІВ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	64
Хмиз О. М., Ларіонова К. Л. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	68
Цимбал Л. М., Внукова Н. М. ВИКОРИСТАННЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БАНКУ	71
Шиш Ю. Ю., Красномоєць В. А. ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У РЕКЛАМІ	73

Цимбал Л. М., Внукова Н. М.
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
м. Харків

ВИКОРИСТАННЯ СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БАНКУ

Актуальність дослідження. Сучасні банки змушені проводити свою діяльність в Україні в умовах економічної нестабільності, військових дій, динамізму нормативного регулювання, діджиталізацій та зростаючої конкуренції, що стає причинами виникнення значної кількості різноманітних ризиків. Наявність ефективної системи управління ризиками є необхідною умовою існування та розвитку не тільки кожного окремого банку, а всієї банківської системи. Тому питання пошуку та вдосконалення інструментів для дієвої системи управління ризиками банку є вкрай актуальним питанням і потребує всебічного та детального вивчення.

Аналіз досліджень. Проблеми вдосконалення системи управління банківськими ризиками присвячені праці багатьох вчених: В. В. Бобиль [7], В. Н. Внукова, В. Д. Шорох [5], Н. І. Волкова, А. С. Мухіна [8], В. В. Коваленко [4], О. М. Колодізев, І. М. Чмутова [6], Л. В. Кузнєцова [9], А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко [3] та ін.

Мета статі: виявлення (визначення) основних видів банківських ризиків визначення через інструмент стрес-тестування банківського ризик-менеджменту.

Виклад основного матеріалу. З своїм призначенням банківські установи є фінансовими установами, які залучають тимчасово вільні кошти фізичних і юридичних осіб і далі надають із тим суб'єктам господарювання, які їх потребують. Таким чином, банки працюють із довіреними їм грошовими засобами, а тому повинні бути максимально відповідальними, обережними та намагатись уникати всіх можливих видів банківських ризиків.

Згідно з визначенням НБУ [1] система управління ризиками – сукупність належним чином задокументованих і затверджених політик, методик і процедур управління ризиками, які визначають порядок дій, спрямованих на здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення щонайменше всіх суттєвих ризиків, притаманних діяльності надавача фінансових послуг, на всіх організаційних рівнях, упорядковані дії учасників системи управління ризиками з визначення стратегії управління ризиками, організації та здійснення систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях [1].

Концепція сучасного банківського нагляду ґрунтується на розумінні того, що банки в будь-який момент повинні бути готові до настання економічної кризи. В цьому контексті актуальним інструментом оцінки фінансової стійкості та управління ризиками банківських установ є стрес-тестування. Відповідно до визначення НБУ [1], стрес-тестування – це метод вимірювання ризику, що дає змогу оцінити потенційні несприятливі результати впливу ризиків як величину збитків, що можуть стати наслідком шоків змін різних факторів ризиків (курсів іноземних валют, процентних ставок або інших факторів), які відповідають виключним (екстремальним), але ймовірним подіям. Банківські установи повинні проводити стрес-тестування щонайменше за такими видами ризиків: кредитний ризик, ризик ліквідності, процентний ризик, ринковий ризик, операційний ризик [1].

Метою проведення стрес-тестування є оцінка ризиків та визначення спроможності банку протистояти потрясінням на фінансовому ринку, а також оцінка впливу несприятливих подій на обсяги сформованих банківських резервів та розмір регулятивного капіталу банку. Перевагою стрес-тестування порівняно з іншими методами оцінки фінансових ризиків банку можна вважати надійність й комплексність у підході до виявлення ризиків та визначення безпосередньо їх кількісного впливу, а головним недоліком стрес-тестування є його трудомісткість. Процес стрес-тестування складається з таких етапів: ідентифікація параметрів для здійснення стрес-тестування; формування моделі стрес-тестування на основі факторів ризику, результативний критерій і відповідних індикаторів; проведення стрес-тестування; інтерпретація отриманих результатів, формування висновків та рекомендацій.

Варто зазначити, що для проведення стрес-тестування за кожним з видів ризиків обираються різні економічні індикатори. Так, стрес-тестування процентного ризику проводиться на основі

процентної маржі та спреда, стрес-тестування ліквідності на основі розривів між активами і пасивами у розрізі строків, стрес-тест валютного ризику – на основі викритих валютних позицій, тощо.

Починаючи з 2018 року, НБУ розпочав проведення оцінки стійкості банків, яка передбачає, зокрема, проведення стрес-тестування для окремо визначеного Національним банком переліку банків. Так, у 2018 році стрес-тестування проходили 24 установи, у 2019 році – 29 установ, у 2021 році – 30 установ. У 2020 році стрес-тестування не проводилося у зв'язку з кризою, спричиненою поширенням COVID-19. У 2022 році було заплановано проходження стрес-тестування 30 установами, які за результатами останніх двох оцінок стійкості мали підвищені необхідні рівні достатності капіталу або ж потрапили до списку вперше. Проте в зв'язку з військовими діями на території України, НБУ прийняв рішення не проводити стрес-тестування [2].

Результати стрес-тестування 2018–2019 років показали, що проблема значної потреби в капіталі виникає у банківських установ із концентрованими корпоративними кредитними портфелями. За висновками стрес-тестування 2021 року основний негативний ефект для капіталу банків спричинило вирахування вартості непрофільних активів. Також, стрес-тестування показало, що найбільш помітно знижується норматив достатності основного капіталу саме в державних банків. Тому для державних банків ключовим ризиком є якраз процентний ризик. В подальшому за результатами стрес-тестування для банків визначається необхідний рівень достатності капіталу, що дасть змогу убезпечити їх від порушення нормативних вимог та неплатоспроможності навіть за кризових умов. Проте якщо розрахований необхідний рівень достатності капіталу банку виявиться вищим, ніж фактичне значення показника, то банку потрібно буде скласти програму капіталізації чи реструктуризації. Виконання програми має забезпечити досягнення встановленого необхідного рівня достатності капіталу [2].

Висновки. Отже, для банківської діяльності є характерним наявність постійних ризиків, оскільки сучасні банки працюють в умовах невизначеності середовища. Управління за ризиками є важливим завданням не лише для окремих банків, а для всієї банківської системи загалом. Стрес-тестування є сучасним інструментом банківського ризик-менеджменту, який дозволяє оцінити максимальні очікувані витрати окремих банків або банківської системи загалом залежно від глобальних чи специфічних для конкретної країни економічних тенденцій. Можна стверджувати, що ефективним інструментом удосконалення механізму управління фінансовими ризиками у банківській сфері належить саме стрес-тестуванню.

Література

1. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління НБУ від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 07.11.2022)
2. Звіт НБУ стрес-тестування банків України за 2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Stress_Test_Results_2021.pdf?v=4 (дата звернення: 08.11.2022).
3. Єпіфанов А. О., Васильєва Т. А., Козьменко С. М. та ін. Управління ризиками банків : монографія : у 2 т. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. 283 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Yepifanov_Anatolii/Upravlinnia_ryzykamy_bankiv_Tom_1.pdf (дата звернення: 06.11.2022).
4. Коваленко В. В. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти : монографія. Одеса : ОНЕУ, 2017. 304 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_5%281%29__18 (дата звернення: 08.11.2022).
5. Внукова Н. М., Шорох В. Д. Поточна оцінка ризиковості діяльності фінансових компаній. *Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики* : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф., 23 квіт. 2021 р. : тези допов. Кривий Ріг : Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського, 2021. С. 110–112. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25764> (дата звернення: 04.11.2022).
6. Колодізев О. М., Чмутова І. М. Основні положення ризик-орієнтованого напру правового регулювання фінансового моніторингу у оновленому законодавстві з урахуванням міжнародного досвіду. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / за ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. Харків : НДІПрЗІР НАПрНУ, 2020. С. 17–28. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25278> (дата звернення: 08.11.2022).

7. Бобиль В. В. Ідентифікація, оцінка, планування та зниження фінансових ризиків за центрами відповідальності банку. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. С. 121–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukri_2016_13_20 (дата звернення: 08.11.2022).

8. Волкова Н. І., Мухіна А. С. Фінансові ризики банку: оцінка та механізм нейтралізації. *«Modern Economics»*. № 22 (2020). С. 6–12. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/financial-risks-of-the-bank/> (дата звернення: 08.11.2022).

9. Кузнєцова Л. В. Управління кредитними ризиками банків України на основі стрес-тестування. *Інтелект XXI*. 2019. № 4. С. 44–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2019_4_10 (дата звернення: 08.11.2022).

Шиш Ю. Ю., Красномоєць В. А.
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ У РЕКЛАМІ

Актуальність дослідження. Індустрія реклами розвивається на сьогодні досить стрімкими темпами, забезпечуючи водночас і розвиток світової економіки. Актуальність дослідження полягає у тому, що рекламний ринок постійно розширюється, і це активізує необхідність впровадження технологічних інновацій задля підвищення ефективності самої реклами.

Отриманий результат від реклами залежить від багатьох чинників, зокрема це і вибір правильної стратегії, і поєднання маркетингової діяльності із досягненнями науки та техніки. Багато дослідників розробляють дослідження, які стосуються цієї теми, зокрема про переваги та недоліки впровадження технологічних інновацій у рекламну сферу.

Наукове дослідження цих проблем відображене у працях таких учених: Чухрай Н. І., Пазуха М. Д., Ігнатівич М. В., Ромат Є., Бове К. Л. та ін.

Мета статті: дослідження розвитку та застосування технологічних інновацій у рекламній діяльності та аналіз їх впливу на цільову аудиторію.

Виклад основного матеріалу. Інновація – це використання результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на удосконалення процесу діяльності виробництва, економічних, правових і соціальних відносин у галузі науки, культури, освіти та інших сферах діяльності суспільства» [1, с. 4].

Існує безліч різноманітних традиційних засобів, за допомогою яких поширюють рекламу: преса, телебачення, радіо, Інтернет, на місцях продажу. Крім вищезазначених є також засоби із застосуванням інноваційних технологій. Вони характеризуються тим, що виготовляються за допомогою професійного технічного забезпечення та новітніх технологій.

Якісно новим видом реклами є відеореклама, у тих місцях, де є постійне скупчення людей, з використанням технології X3D video. Суть цієї технології полягає у тому, що аудиторії демонструють тривимірне зображення, на якому розміщена рекламна інформація. Це досить ефективний вид розповсюдження інформації, адже зображення, яке має вигляд, ніби все відбувається наживо, легко сприймається із великих відстаней. До того ж таке зображення не потребує ніяких додаткових засобів для сприйняття. За рахунок того, що така реклама яскрава та оригінальна, вона привертає увагу цільової аудиторії і викликає переважно позитивні емоції.

Ще одна технологія – Just Touch. Це був значний прогрес у рекламній галузі. Суть полягає в тому, що користувачі можуть взаємодіяти з рекламою за допомогою ультратонкої плівки. Система орієнтується на дотики. Зазвичай ця технологія використовується у вигляді електронного табло, де користувач може самостійно знайти саме ту рекламну інформацію, яка йому необхідна. Але також може бути у вигляді вітрини. У такому разі вітрина перетворюється на повноцінний канал продажу товарів. А це неабияк приваблює покупців і відповідно неабияк впливає на ефективність реклами в цілому. При цьому користувач постійно бачить логотип компанії, але він поданий ненав'язливо, так що не дратує користувача, а навпаки гарно запам'ятовується [2].

Наступна технологія Ground FX – не менш важлива та ефективна. Її основна перевага полягає в тому, що користувач не просто бачить рекламу, а він може з нею взаємодіяти. Суть полягає в тому,

Наукове (електронне) видання

Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика

**Збірник наукових праць
здобувачів вищої освіти і молодих учених**

Відповідальні за випуск:
Хрущ Н. А., Доценко І. О.

*Відповідальність за достовірність поданих матеріалів
несуть автори публікацій*

Матеріали конференції розміщені на сайті кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницького національного університету за адресою: <https://fbss.khmnpu.edu.ua/>